

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Napredni blok.

Veliko se je že potrošilo črnila in papirja za Napredni blok. Če izvzamemo nekaj neobveznih razgovorov med voditelji slovenskih naprednih strank, se za ustvaritev Naprednega bloka še ni napravilo ničesar pozitivnega. Napredna radikalna stranka smatra najbolj pametno za svojo strankino taktiko, da se veže s klerikalci in Nemci, dočim so slovenski napredni kmetijci na delu za Napredni blok v tem zmislu, da v svojem časopisu venomer zabavljajo čez napredne stranke. Na ta način seveda ne bomo prišli nikdar do Naprednega bloka.

Z razpisom volitev v narodno skupščino prihajajo iz vrst naprednih volilcev tudi na naše uredništvo vprašanja, kako bodo nastopile napredne stranke v volilnem boju. Enodušno se izraža mnenje, naj se vendarle že enkrat preneha s cepljenjem glasov in da je volilni nastop strank kolikor mogoče poenostaviti. Kjerkoli prirejamo delavske shode, prav povsod je slišati isti glas: Vsi v eno fronto, ker je le potem pričakovati, da se stre klerikalna nadvlada v Sloveniji. Če je prišlo na Hrvaškem lahko do enotnega naprednega bloka proti vihravim in neresnim radičevcem, zakaj bi ne bil mogoč v Sloveniji enoten nastop proti reakcionarni SLS?

V zmoti je oni, ki misli, da je potreba po enotni napredni fronti utemeljena samo iz stališča volilne matematike. Mnenja smo, da so za ustvaritev Napredne fronte predvsem merodajni programatični cilji. Ne sme se reševati vprašanja o Naprednem bloku samo tako, kot bi se šlo temu ali onemu za mandat, kajti v tem primeru je nevarnost, da se Napredni blok razbije že na osebnih vprašanjih, ali pa je, če se ustanovi, muha enodnevnica, ki bo prestala ob prvi prilki, ko se pokažejo najmanjše diference. Stara nasprotstva bi znova bruhnila na dan.

Popolnoma druga reč je z naprednim blokom, če se ga ustanovi v trdni volji, da se hoče na podlagi skupnih smernic izvojevati našemu ljudstvu kulturne, gospodarske in socialne pravice. Ni dovolj, da so napredne stranke enotne v volilnem boju, še važnejše je, da nastopajo tudi pozneje kot en mož v narodni skupščini.

Enoten program Naprednega bloka ne bo težko ugotoviti. Zastopati mora izključno le ljudske interese. Vse napredne stranke pa že sedaj tekmujejo med seboj, katera bo več obljubila ljudstvu in bolj pogodila njegove težnje in zahteve. Izbrati je iz vseh programatičnih stremljenj naprednih strank najboljše in program je tu.

Otežkočeno pa je ustvarjanje enotne Napredne fronte, če nekatere napredne stranke razglašajo sebe in svoj program kot edino zveličaven. Tako so n. pr. radikalni in kmetijci v veri, da bi se moralo vse, kar je naprednega v Sloveniji, njim podrediti in si obenem prisvajajo pozo sodnika, ki naj odloča, kdo bo sploh smel v njihovo družčino. Že v naprej žagajo glave nekaterim dosedanjim predstaviteljem napredne politike v Sloveniji in izbirajo zaveznike po svojem okusu. S takimi metodami ne bomo prišli daleč! S pogrevanjem starih nasprotstev ne bomo ustvarili nekaj no-

vega! To žaganje in izključevanje delovnih ljudi iz naprednih vrst vzbuja le sum, da zasledujejo nekateri prenapeteži namen, z Napredno fronto okoristiti in ojačiti svojo stranko in potisniti to ali ono napredno grupo ob zid. Na tak lim pa seveda ne bo šel noben resen napreden politik in ne volilec!

Radikalni in kmetijci si naj zapomnijo, da tudi pri njih ni vse zlato, kar se sveti, in da je tudi pri njih vse polno gnilih turrov, katerih prav nič ne bi bilo škoda, da se izrežejo. Ne smejo misliti, da so sol Slovenije, kajti predvsem po njihovi zaslugi je moralo napredno delavstvo in nameščentstvo marsikaj pretrpeti. Dokazov za to ne manjka.

Domišljave vsegamogočnosti in vsegavednosti se mora otestiti vsakteri, ki snuje Napredni blok. Strpljivosti je treba in veliko dobre volje in samo čistih namenov! S temi predpogoji je ustvarjena Napredna fronta v eni uri.

Delavci in nameščenci žele, da bi smatral Napredni blok za svojo prvo nalogo, da štiti malega

človeka in zastavi vse sile za odpravo neznosnih socialnih in gospodarskih razmer.

Klerikalci, ki so obetali delavcem in nameščencem zlate gradove, so za časa svojega vladanja v Beogradu izdali interese malega človeka. Partija in interesi posameznikov so jim bili prvo, dočim so množico proletarcev prav po buržujski maniri prezrli. Naloga Naprednega bloka ni sedaj le, izpodnesti noge rimski, kulturno reakcionarni klerikalni politiki, ampak tudi v socialnem in gospodarskem pogledu opravičiti vse nade delovnega ljudstva. Šele potem se bodo lahko s polno upravičenostjo nadele napredne stranke naziv Naprednega bloka.

Ideja Naprednega bloka živi! Nihče jo ne bo mogel ubiti ali se ji izogniti z malkontentskim izgovorom. Če voditelji strank ne bodo hoteli pod prapor Naprednega bloka, bodo njihovi dosedanji volilci obračunali z njimi. Napredno ljudstvo je sito političnih spletkarij, razdvajanj in umetno stvorjenih nasprotstev in zahteva resnih dejanj. Vara se oni, ki še vedno računa, da se bo srečno izbalanciral preko volje naprednega ljudstva!

Delavci, ne pozabite.

Uboga domovina! Ne more dobiti dobrega in skrbnega gospodarja. Bogastvo propada, ljudstvo hira in se pogreva v čim dalje večjo bedo in trpljenje. In kako lepo in dobro življenje bi moglo biti v tej domovini, ki je od narave bogato obdarjena, da bi mogla do silega preživljati ne samo to število prebivalstva, ampak dvakrat, trikrat več. V Bosni ljudje dobesedno od glada umirajo, drugod imajo komaj toliko, da ni ne za živeti in ne za umreti. Človek bi roko stisnil v pest in v obupu tolkel okoli sebe, ako bi to pomagalo. Kljub vsemu je pa treba ohraniti mirno kri in delati po hladnem razumu, ki nam bo prvi in edini pokazal pot k odrešenju.

Toliko kriz, kakor naša država, ne pozna nobena druga. Če gre tako naprej, v domovini ne bo človeka, ki bi ne bil vsaj enkrat že minister. V Beogradu gredo vlade gor in gredo vlade dol in človek ima vtis, da eni poslanci skrbje samo za to, kako bi se z raznimi političnimi manevri obdržali na vladi, drugi pa zopet skrbje za to, kako bi v vlado prišli. Nikomur ni za resno in stvarno delo. Nečuven škandal je, da pri toliko nujne rešitve potrebnih vprašanjih vlada ne predloži niti enega zakona, s katerim bi se vsaj malo omilila velika gospodarska in socialna kriza. Niti pravilniki k že obstoječim zakonom ne izidejo. Zakon o zaščiti delavcev predvideva nekaj takih pravilnikov, ki bi vsaj malo mogli olajšati bedno življenje delavca. Omenjamo samo pravilnik o obratnih zaupnikih. Rudarsko zavarovanje čaka najbrže na novega Mesijo. Čez starostno in invalidno zavarovanje delavcev je legla debela plast prahu. Imamo ministre, ki imajo samo plačo, avtomobil in šoferja, nobenega uradnika in nič denarja. Pa tak minister svoje brezdelje vsaj lahko opraviči, drugi še tega ne morejo.

Beograjska skupščina je sestavljena tako, da ne more delati. Narod od izvoljenih poslancev ne

more ničesar pričakovati. Do tega spoznanja so zopet enkrat v Beogradu prišli, zato so predlagali razpust skupščine in poslance poslali domov, da iščejo zaupanje volilcev pri novih volitvah.

Dne 11. septembra bo narod poklican, da sodi in izreče svoje mnenje. Da bo to mnenje res svobodno, je potrebno, da imamo dejansko svobodne volitve. Kakor pa vse kaže, te volitve ne bodo svobodne. Vršile se bodo pod geslom, da je «vera v nevarnosti». To geslo je za naše klerikalce najbolj zanesljivo, o katerem upajo, da nikdar ne odpove. Na to struno klerikalci vedno takrat zabrenkajo, ako vse druge odpovedo. In res so klerikalcem vse lepo doneče strune popokale.

Klerikalci so svojo moč utrdili in vzdrževali predvsem z avtonomističnimi gesli. Ko so klerikalci takoj po vojni izgubili svoje postojanke, so bili sila žalostni in so resno premišljevali, kakšen lim bi skuhal, da bi nanj zopet ujeli slovenskega volilca. Povojni čas je bil in je res težak in resen čas. Ne samo pri nas, ki smo si ustvarili novo državo, ampak tudi v vseh drugih državah, tudi v bogati Ameriki, Nemčiji, Angliji, Franciji itd., in to kljub temu, da so to stare države, ki so imele tudi po vojni vse predpogoje, da se hitro opomorejo iz vojnih razdejanj. Drugod so resni voditelji naroda povojne rane celili in ozdravljali z resnim in neumornim delom, polnim žrtvovanja in samozatajevanja. Vedno so narod svarili k mirnosti in treznosti in ga odvajali od vseh nepremišljenih korakov. Resni časi so zahtevali resnih dejanj, zahtevali so združevanje in ne cepljenja sil. Težki časi so klicali k složnosti. Zato so taki voditelji kaj kmalu mogli pokazati dobre in vidne uspehe. Države so se vidno popravljale in življenje v njih se je vidno in občutno boljšalo. Voditelji slovenskega naroda so delali nasprotno in jim ni bila mar beda ljudstva. Klerikalci, ki so bili odgovorni za usodo ljudstva, so pričeli z naj-

ostudnejšo gonjo proti državi, ki se je še vsa ne-
bogljena zvijala v povojnih bolečinah. Namesto,
da bi narodu pripovedovali, kako se je treba
okleniti države, kako je nemudoma pristopiti k
ustvarjajočemu delu, so podvzeli vse, da do tega
ni prišlo. Pod geslom avtonomije so divjali po
Sloveniji in z brezčutno in cinično lahkomišel-
nostjo sejali v duše naroda sovraštvo proti državi,
da ta ni mogla priti do sape in misliti na delo.
Ves svet je kaj kmalu spoznal, da komunizem ni
sposoben renovirati sveta, da je za obnovo gospodar-
darstva v razdejanih državah treba drugih sred-
stev. Naši klerikalci tega nauka niso videli in
spoznali. V utrditev svoje politične moči so se
vezali s hudičem in bričem, enkrat s komunisti,
drugič z Radićem, ki je romal po zdravila v Mo-
skvo, tretjič z drugimi neustaljenimi elementi.
Divjanje je bilo res strašno in tako vztrajno, da
bi človek mislil, da spregledanje napake sploh ni
več mogoče. V tem divjanju so minevala leta in
leta, vse je šlo navzdol, država se je komaj ubra-
nila divjih naskokov. To je trajalo vse dotlej, do-
kler Radića niso potegnili iz luknje, v katero se
je skrnil, in ni v beograjski skupščini skesano pri-
znan, da je bil s svojim razdirajočim dejanjem v
zmoti in vse dotlej, dokler tudi klerikalci niso
priznali, da je njih geslo o avtonomiji le prazna
beseda, ki gre lahko v arhiv, in ki je svojo nalogo
s tem, da je na ta lim nasedlo slovensko ljudstvo,
že opravila. Tako so klerikalci zapravili več let
dragocenega časa. Medtem pa gospodarstvo ni
šlo naprej, prišla je brezposelnost in vse ostalo
socialno zlo. Pri tem pa so imeli klerikalci še
drzno čelo, da so v svojem uničujočem brezdelju
vpili na one, ki so reševali, kar se je rešiti dalo.
Tako so delali, da zaprejo pogled v resnično sta-
nje in da prikrijejo prave krivce.

Delavci, zapomnite si: Klerikalci so s svojo
brezplodno avtonomistično politiko v zvezi z ne-
resnim Radićem, katerega sedaj seveda zopet na
smrt sovražijo, omogočali vsako resno in stvarno
gospodarsko politiko, ki je predpogoj stvarni so-
cijalni politiki. Zato je prišlo nad vas toliko
gorja. Ko pa je beda priklopila do vrhunca, so
zapustili i Radića i svojo avtonomijo, vi pa gle-
date, kako vam je skorja kruha vsak dan bolj
suha. Ker so predrzni, bodo pa zopet prišli med
vas in rekli, da so drugi krivi, ako je kruha malo.

Učinki modernih pro- metnih sredstev.

Nedvomno je, da so moderna prometna sred-
stva povzročila ogromen napredek človeštva.
Najvažnejše in obenem najvidnejše so spremem-
be, ki so jih moderna prometna sredstva povzro-
čila v gospodarstvu.

Blago se izmenjava tudi med takimi deželami,
ki so bile dotlej daleč od vsakega prometa; v
kulturnih deželah pa so promet znatno razširila.
Kavo, čaj, začimbe in druge pridelke vročih kra-
jev so mogli prej kupovati le najbogatejši ljudje,
danes pa jih uživajo najširši sloji. Daleč na se-
veru uživajo danes južno sadje iz dežel ob Sredo-
zemskem morju in iz Male Azije, in to po raz-
meroma nizki ceni. Sveže morske ribe jedo dan-
es stotine milj daleč od morja. Bavarsko pivo
pijejo po vsem svetu. Američani pa nam pošiljajo
goveje in svinjsko meso, ki lahko v cenah kon-
kurira z domačim.

Premog, s katerim kurimo in iz katerega pri-
dobivamo svetilni plin, petrolej, vse te danes
nam neobhodno potrebne stvari, ki se prej zaradi
njih velike teže niso mogle pošiljati v velike da-
ljave, prevažajo danes železnice in parniki v naj-
oddaljenejše kraje ter na prekomorske obale,
kjerkoli ljudje stanujejo. Človek živi danes ne-
primerno boljše in lažje, življenje mu nudi
veliko več užitkov kot njegovim prednikom.

Ko so se nadvigali z avtonomijo in so jo po-
tem vrgli v kot ter šli v vlado, so vas potegnili
v drugič. Koliko vpilja in kritike je bilo čitati
pred tem v njih časopisju. Vse drugo je bil samo
goljuf, tať, despot, tiran, zaničevalec ljudstva, iz-
koriščevalec ljudskih žuljev itd., samo sebe so
predstavljali kot edino sposobne in voljne, da
ustvarijo ljudstvu raj na zemlji. Prišli so v vlado
in dobili možnost, da iz svojih besed ustvarijo
meso. V vlado so prišli pod najugodnejšimi po-
goji, ker bi mogli od radikalov vse doseči, kar so
smatrali, da je za slovensko ljudstvo potrebno.
Takrat so radikali iskali zaveznikov, da se še
ohranijo pri življenju. Zaveznike so našli pri kle-

rikalcih, pri onih klerikalcih, ki so videli vedno
v radikalih zlo za državo. Iz same hvaležnosti, da
so smeli v vlado, so klerikalci pozabili na vse
svoje prejšnje besede.

Delavci, ne pozabite samo enega: klerikalci
so se trudili, da so izmenjali velike župane, da
so zadržali razpis volitev v ljubljanski občinski
svet, da niso pustili, da bi se konstituirala trgo-
vska zbornica itd. — niso se pa potrudili, da bi iz
proračuna črtali davek na ročno delo, katerega
so tako silovito kritizirali — seveda prej. Na vse
so pozabili, samo na svoje politične interese ne.
Zato pa: delavci, ne pozabite vi! Treba je, da je
konec klerikalnega varanja ljudstva.

Faktor dela — evangelij življenja.

II.

Narodi, ki stojé na najvišji stopnji vede, in-
dustrije in tehnike, se imajo zahvaliti za svoje
stališče samo principu dela. Živ primer za to so
nam Angleži, Američani, Japonci in Nemci. V
teh zemljah je princip dela dosegel gotovo po-
polno divinizacijo. Največji narodni prazniki se
proslavljajo le z dveminutnim odmorom. V Ame-
riki pošlje vsak milijonar svojega petnajstletnega
sina-dijaka na kakršnokoli delo, in če je tudi
natakar ali prtljažni nosač, da se le med šolskimi
prazniki spremeni zakon dela, ker smatrajo v tej
napredni zemlji brezdelje nevarnejše od same
kuge. Spominjam se, da sem nekje slišal primer,
ki ga bom pravkar povedal, primer, ki popol-
noma odgovarja delovnemu duhu Američana.
Neki naš rojak v Ameriki, ki si je z naporom in
z delom pridobil veliko bogastvo, pokliče k sebi
svojega mlajšega brata, ki je živel siromašno v
nekem našem mestecu. Ko je ta dospel v Ame-
riko in zapazil bratovo bogastvo, je bila prva
skrb prišleca, da se obleče po najnovejši modi,
nato pa vzame v roko palico in krene dalje, da
si ogleda ulice in stavbe velikega Newyorka.
Taki izprehodi so trajali le tri dni, a četrtega dne
je dobil od brata vozni listek za vrnitev v domo-
vino s temi-le besedami: «Brat, ti nisi vzgojen
za Ameriko. Vrni se rajši v Jugoslavijo, ker v
Ameriki ni mesta za lenuhe!»

V Ameriki delajo šestdeset-, sedemdeset- in
osemdesetletni starci, dolarski milijonarji vse
vprek, kot da jim je zavisno življenje samo
od dela. Za Amerikanca je delo religija, drugih
molitev, razen molitve dela, ne poznajo. Kdor je
imel priliko, da je prečital življenjepis Carnegija,
Forda, Rockefelleria, Edisona in drugih velika-
nov, ta je kmalu spoznal, da je za Ameriko «delo»
pravo božanstvo, kateremu se pokore vsi.

Pri nas torej še problem dela davno ni rešen
tako kot pri drugih narodih. Z vsem drugim, z
junaštvom in čuvstvom, z idealnim strem-
ljenjem, s prirojenim talentom, pa, ako hočete,
tudi s književnimi in umetniškimi deli smemo po-
novno stopiti pred ostali kulturni svet, kar se pa
tiče principa dela, se nam je pač brezpogojno
treba sramovati, če smo v kolih naprednih naro-
dov. Pri njih je ideal delo, a pri nas baš na-
sprotno — brezdelje. Oni delajo, ker razumejo
«delo» kot princip življenja in ker je zanje bo-
gastvo sredstvo dela, a mi delamo, da bi čim-
prej nehali delati in ker je pri nas denar sred-
stvo brezdelja. Oni so povzdignili delo na oltar
življenja; mi smo delo ponižali, pobili do pojma
bolesti in prekletstva.

In ta pogrešen pojem dela ni v našem narodu
morda sporadičen, redek; na žalost je splošen
in v kmetijskih krogih prav tako ukoreninjen kot
v intelektualnih krogih. Tudi tu se spominjam

Kakor železnica in parobrod, tako služi trgo-
vini tudi brzojav. Med stotinami milijonov tele-
gramov, ki se pošiljajo po vsem svetu, je večina
trgovske vsebine. Šele brzojav je ustvaril pravo
svetovno trgovino.

Kolikega pomena je v trgovini brzojav, vidimo
zlasti pri blagu, ki se prodaja in kupuje na de-
belo: pri bombažu, železu, petroleju, kavi in
predvsem pri žitu. Opoldne vsakega dne n. pr.
javi brzojav na borzi v Chicagu množino žita, ki
je bilo istega dne prodano v Londonu in na dru-
gih velikih tržiščih, in cene, ki so se zanj plačale.
Po tem se ravna tudi tam cena, ki zopet vpliva
na ceno drugih tržišč. Tako imajo tudi druge
vrste blaga svoja središča, ki določajo ceno. S po-
močjo brzojava se vrše med Evropo in Ameriko
denarne transakcije s tako točnostjo, kot bi ločila
ta dva dela sveta reka, ne pa ogromno morje.

Pozabiti ne smemo dalje tudi tega, da so mo-
derna prometna sredstva omogočila, izenačevati
primanjkljaj in prebitok na živilih. Prej so pri
neenakih žetvah v posameznih deželah imeli tu
vsega preveč, tam pa so trpeli veliko pomanjka-
nje. Lakota, kakor so jo poznali v starih časih,
danes ni več mogoča. Če so med zadnjo veliko
vojno trpele nekatere dežele lakoto, niso bila
temu vzrok prometna sredstva, temveč vse kaj
drugega.

Z izenačenjem primanjkljaja in prebitka so se
izenačile tudi cene. Seveda utegne to imeti tudi
slabe posledice. Če pomislimo, da se z lahkoto
prevažajo pridelki iz dežel, ki jih pridelujejo pod

mного ugodnejšimi okoliščinami v velikanskih
množinah, v dežele, kjer so za to neugodne raz-
mere, si lahko predstavljamo, kako neugodno
lahko nekatere dežele občutijo tako konkurenco.
Vzemimo za primer žito, ki ga izvažata naša država
v nekatere sosednje države. Kako lahko se zgodi,
da morejo te države kupiti žito n. pr. od Amerike
po cenah, za katere ga mi ne moremo dati.

Moderna prometna sredstva pa pospešujejo
tudi potovanje in izseljevanje. Zlasti se kaže ta
vpliv v delavskem stanu. Delavci se vseljujejo v
industrijska središča, kar ima za poljedelstvo
slabe posledice, ker se s tem odtegujejo polje-
delstvu delovne moči. Izseljevali so se ljudje tudi
že pred železnico in parnikom, a še v tolikih
množinah kakor dandanes. Le pomislimo na one
velike množice delovnega ljudstva, ki so se pred
svetovno vojno izseljevale v Ameriko! Danes jih
ne gre več toliko v Ameriko, ker je ta znatno
omejila vseljevanje. V Severnoameriške Zdru-
žene države se je od njih ustanovitve leta 1783.
do danes vselilo nad 20 milijonov ljudi; temu pri-
seljevanju se morajo Združene države zahvaliti
za veliko bogastvo, ki je ondi nakopičeno.

Ogromne važnosti so moderna prometna sred-
stva za vojsko; kako hitro se izvrši mobilizacija,
kako točen je dovoz živil, municije, kako izborna
poročevalska služba.

Nadaljnji učinek modernih prometnih sred-
stev je hitra izmenjava misli s pomočjo pisem in
časopisov. Pošta prevažata danes, in to večinoma
po železnici, na dan več milijard pisem.

dveh resničnih dogodkov, ki prav vzorno slikajo naša razumevanja o delu in gospodstvu.

Neki ameriški naseljenik, naš rojak, se je vračal v domovino, ko je imel prihranjenih že nekaj sto dolarjev. Po vsej železniški postaji je iskal postreščka, ki bi mu odnesel kovčeg v vagon, a postreščka slučajno ni bilo. Neznani gospod, ki je videl popotnika v vihrini skrbi, ga ljubeznivo vpraša za vzrok njegovega nerazpoloženja. Ta mu odgovori: «Že pol ure iščem postreščka, ki bi mi ponesel na voz prtljago, a ne morem ga najti in vlak v tem trenutku odpelje. Takrat pograbi tuj gospod popotnikov kovčeg, hiti z njim v voz, a naš rojak za njim. Ko je naš človek segal v žep, da bi neznanemu gospodu poplačal trud, je ta potegnil iz svoje listnice svojo posetnico, na kateri so bile besede: Theodor Roosevelt, predsednik Ameriških Zedinjenih držav. Osramočen se sedaj oni zahvali predsedniku. Roosevelt pa mu reče: «Nosite, brat, sami svoj kovčeg, ker se boste sicer vrnili v domovino brez vsakega denarja! Mislite na družino, ki ji je morda vaš zaslužek nujno potreben!»

Evo, tak je naš človek. Ko si pridobi nekaj denarja, pa že nategne rokavice, dela se gospoda in se sramuje vsakega opravila. Nekoč sem slišal izrek neke kmetice, a bila je to tehtna resnica, da je ne pozabim nikoli. To se je dogodilo pred nekoliko meseci v Sarajevu. Vaščanka je prišla nakupovat razne potrebščine, a okrog vratu in po obleki ji je bliščal zlat nakit. «Ali je vse to pravo zlato, strina?» jo vpraša trgovski pomočnik. Ona mu odgovori: «E, sinko, ko bi bilo vse to pravo zlato, bi mi sedaj služkinja nakupovala stvari, a jaz bi sedela doma in bi prelagala eno nogo čez drugo.» To je naš usodni smisel življenja, ki ga hočemo doseči z denarjem in bogastvom. To je tista nesrečna «filozofija — brezdelja», s katero so prepojeni vsi naši družabni sloji, od najnižjih do najvišjih.

Preglejmo samo naše revno kulturno življenje. Na enega aktivnega in ustvarjajočega delavca pride gotovo devetstodevetdeset in devet kritikov. To pomeni, da na tisoč naših šolanih ljudi odpade le en edini človek, ki dela in aktivno ustvarja, a vsi ostali bi bili samo kritiki kulture. Pri nas so tla za kritikarje tako ugodna, da bi jih mogli izvažati na vse štiri strani sveta in še bi jih ostalo dovolj za nadziranje dela in truda

aktivnega človeka. In ali ni tudi naša nesrečna politika, pravo ogledalo brezdelja in neaktivnosti? Vsi naši politiki (a kdo ni politik na tej blaženi zemlji?) imajo kupe receptov za ureditev, poboljšanje, napredovanje, reformiranje našega socialnega, kulturnega in ekonomskega življenja, a vsi recepti ostanejo na koncu koncev le glas vpijočega v puščavi. Vsi znamo, česa nam je treba, kajti manjka nam ljudi, ki bi to, kar nam manjka, uvedli v življenje. Da se pa izvrši neki program, bodisi socialni, politični ali kulturni, treba je seveda vztrajnosti in železne volje, treba je dela, muke in napora, a to je baš tisto, kar mi tako strašno pogrešamo. Po lepih programih, po zvočnih frazah bi bili že davno prvi narod v Evropi, ker imamo razen delavnosti vse pogoje, da to postanemo. A tako, brez sotrudnikov in krepkih, vztrajnih in neumornih delavcev, padamo neprestano iz krize v krizo, pričakujoč čudežev, ki se seveda ne dogajajo.

Tudi naši najvišji nacionalni ideali, ki so nekoč vendar navduševali najboljšo in najplemenitejšo sinovo naroda, so se po vojni ponižali do najprostejše robe, s katero se sedaj trži kot z žitom, s krompirjem ali s platnom. Patriotizem je danes povečini le krinka parazitizmu. Mnogi

so se ogrnili s plaščem rodoljubja, da bi laže prišli do državnih shramb in odvzemali, ugrabljali, odtrgavali od narodnega bogastva. Tudi ta patriotska sebičnost, ki se nanaša največ na osebne interese, je zopet dokaz one «filozofije brezdelja», katero je že znana vaščanka tako točno definirala. Mnogi naši patrioti se kažejo v svojem patriotizmu samo zato, da bi državo ogulili do kosti, nato pa nekega nekega dne obogateli in bi potem lahko prelagali nogo čez nogo. A to težko stanje, v katero se pogrezamo vsak dan globlje, ne lečijo niti oni, ki so v prvi vrsti za to poklicani; to so naše šole. Po socialnih in psiholoških zakonih je pač dobro znano, da se nižji sloji vedno naslanjajo na višje in da se mora vsaka reforma pričeti najprej pri zastopnikih znanja in prosvete. Po nekaterih šolah izgubi človek iz delavskih krogov zmisel za pozitivno in aktivno delo, bodisi da je sin obrtnika ali poljedelca in poleg tega se navzame nekega čudnega pojma o gospodstvu v toliki meri, da se pozneje ne more lotiti nikakega pravega dela, niti poljskega, niti rokodelskega in da se včasih sramuje svojih lastnih roditeljev, če so mu premalo gosposki.

★

Politični pregled.

Občinske volitve. Preteklo nedeljo so se vršile občinske volitve v Novem mestu, Kamniku, Domžalah, Železnikih in Celju. Rezultat volitev je ta-le: **N o v o m e s t o:** Napredna gospodarska lista 317 glasov in 13 mandatov, SLS 187 glasov in 7 mandatov, radikali 67 glasov in 3 mandate, lista reda in dela 51 glasov in 2 mandata. — **K a m n i k:** SDS 171 glasov in 8 mandatov, SDS (okolica) 14 glasov in 1 mandat, Združena lista napredne opozicije, samostojnih kmetov in socialistov 190 glasov in 9 mandatov, SLS 134 glasov in 7 mandatov. — **Ž e l e z n i k i:** Izvoljena je bila brez volitev na podlagi sporazuma enofna kandidatna lista, na kateri je 5 pristašev SDS in 4 pristaši SLS. — **D o m ž a l e:** Združena gospodarska in delavska lista 133 glasov in 6 mandatov, Napredna gospodarska lista 75 glasov in 4 mandate, SLS 144 glasov in 7 mandatov. — **C e l j e:** Zdu-

žena lista klerikalcev, Nemcev in radikalov 790 glasov in 20 mandatov, SDS 406 glasov in 10 mandatov, Bernotoveci 22 glasov in nobenega mandata, socialni demokrati 96 glasov in 3 mandate. — Klerikaleci kriče po svojem časopisju, da so pri volitvah v nešteti občinah zmagali. V resnici so pa povsod nazadovali, dočim so napredne liste izšle iz boja zmagovite. Edini uspeh morejo zaznamovati klerikaleci v Celju, a še tu so prišli v občinski zastop s pomočjo — Nemcev.

Sklepi finančnega odbora. Plenum finančnega odbora Narodne skupščine je razpravljalo o uredbi vlade, ki zadeva melioracije, za katere je predviden kredit 600 milijonov dinarjev, kateri naj bi se nabavil potom inozemskega posojila. V uredbi je predviden za Slovenijo kredit v znesku 31 in pol milijona dinarjev, in sicer za osuševalna dela na ljubljanskem Barju in na Cerkljanskem jezeru.

Da danes cveto letovišča, zdravilišča in kopališča, je v prvi vrsti zasluga železnic in parobrodov. Pa tudi ves ostali tujski promet so omogočila šele moderna prometna sredstva. Tujski promet je za nekatere dežele in države velik vir bogastva; omenimo n. pr. našo sosedo Italijo, ki ji prinašajo tuje vsako leto milijone in milijone.

Pa tudi veda se je obogatila z modernimi prometnimi sredstvi. Danes lahko potujemo po vsem svetu in vidimo razne narode in običaje. Ko je bilo treba speljati železnico čez visoka pogorja, so se stavile tehnične težke naloge. Treba je bilo graditi smeje mostove, skopati dolge predore ter premagati še mnogo in mnogo drugih težav. Tako so se tudi v tem oziru človeške skušnje pomnožile in obogatile.

Drevesa, ki dajejo kruh in mleko.

Na svetu se dobe čudovite pokrajine s čudovitim drevjem, ki daje hrano brez človekovega truda. Tako rase na Novi Gvineji palma, iz katere sadov se letno izdelata 1800 hlebcev, katerih pet zadostuje za dnevno prehrano odraslega moža. Skupno število teh hlebcev hrani torej moža vse leto.

Za okrepitevalno pijačo se je rabilo do sedemnajstega stoletja tako zvano deževno drevo na otoku Ferro. To danes nepoznano drevo je imelo široke, mesnate, lovru podobne, vedno zelene

liste. Po opisu nekega sodobnega potovalca je bilo drevo visoko kakor srednjemočan hrast in je imelo belo skorjo. Vsak dan dve ali tri ure pred solničnim vzhodom so padale iz listja kapljice kakor dež ter se spodaj zbirale v studenček. Otočani so prihajali pod drevo in odnašali v vrčih «čisto nebeško vodo». Drevesa so s starostjo izgubila listje in z njim vred svojo čudežno lastnost. Ob vršičkih teh dreves je visel vedno majhen oblak, ki je napajal listje z vlago. Starorimski pisatelj Plinij pripoveduje, da so rasle na otoku Ombrion (s tem je mislil bržkone otok Ferro) drevesa, ki so dajala posebno vodo, in sicer je prihajala od črnih dreves grenka, od belih pa sladka in okusna pijača.

Najčudovitejše vseh teh čudovitih dreves pa je gotovo v Venezueli rastoče mlečno drevo. Francoski učenjak Boussingault je delal na licu mesta zanimive poizkuse s sokom mlečnega drevesa ter je na svetovni razstavi v Parizu leta 1875. kjer je bilo videti posamezne dele tega drevesa, nadaljeval in izpopolnil preiskave tega čudovitega mlečnega soka. Mlečno drevo zraste zelo visoko in ima podolgaste, trdne suličaste liste. Dovolj je, da drevo narežemo, in že priteče iz debela mleko. Indijanci imenujejo to opravilo «molžo», in sicer po pravici, zakaj sok je zelo podoben živalskemu mleku. Da, to mleko je celo gostejše in polnejše od živalskega. Smetana, ki se tvori na njem, vsebuje za 1 odstotek več sirovega masla, nasprotno pa za 1 odstotek manj sladkobe kakor smetana kravjega mleka. Na

zraku se rastlinsko mleko zgosti v nekak sir. Razen tega vsebuje to mleko čebelnemu vosku podobno maščobo, iz katere delajo domačini sveče.

Torej pravi raj, kjer rasejo taka drevesa. Skoro bi rekli, da tamkajšnjim domačinom lete v usta pečeni golobi.

V ljudožrskem hotelu.

Zamorski poglavar (z jedilnim listom v roki): «Gospod natak, ali je bedro filmske igralko okusno pripravljeno?»

Natak: «Malo mršavo je, gospod poglavar, ker je v Evropi še vedno v modi vitko telo.»

V knjigarni.

Kupec: «Kaj še vedno nimate knjige, ki sem jo zadnjič naročil pri vas? Ne najdem primernih besed, s katerimi bi grajal to zanikrnost.»

Prodajalec: «Tako, gospod, vam lahko postrežem s primernim besednjakom...»

Že ve.

Zdravnik: «Dragi gospod, tobak, alkohol in ponočevanje boste morali opustiti.»

Bolnik: «Razumem, razumem, gospod zdravnik, moja žena je bila pri vas...»

Vzdih.

«Ako bi Eva vedela polovico toliko, kar znajo danes že 14letna dekleta, kako bi vlekla kačo za nos!»

Uredba o melioracijah je prišla v razpravo samo zato, da bi vladinovi lahko agitirali med ljudstvom, kaj so dobrega napravili za posamezne pokrajine. Predvideno posojilo v znesku 600 milijonov dinarjev je mogoče le, ako ga potrdi Narodna skupščina. Uredba ostane na papirju, ker Narodna skupščina ne zboruje in posojila ne more odobriti. — Na seji finančnega odbora so poslanci interpelirali vlado, zakaj še ni bilo dostavljenih 50 vagonov koroze za gladojoče v Hercegovini. Vlada odlašala z nakazilom koroze, ker jo misli razdeliti tik pred volitvami — zopet samo v agitijske svrhe.

Prepiri med radikali. Na seji glavnega odbora radikalne stranke je prišlo zopet do vidnega izraza nesoglasje, ki vlada med radikali. Centru maši in pašičevci so ostro kritizirali Vukičevićovo vlado in vse tiste radikale, ki ga podpirajo. Na seji je bilo sklenjeno izpopolniti odbor. Novi člani odbora so Vukičevićevi nasprotniki. Glavni odbor radikalne stranke bi bil mnogo energičnejši v svojih ukrepih proti Vukičevićevi vladi, če bi se razni radikalni veljaki ne bali volitev. Kakor znano, dela v Srbiji volitve vlada. Veliko, da ne rečemo večina radikalov je bilo izvoljenih za poslance z vladno pomočjo. Ljudstvo v južnih delih države je volilo do sedaj še vedno na komando vladnih eksponentov. Ali so se pa po že izvršenih volitvah prikrojili volilni rezultati tako, kakor je bilo prav vladujočim. Razni na ta način izvoljeni radikalni poslanci se torej iz razumljivih vzrokov boje zameriti onim, ki imajo pri volitvah v rokah platno in škarje.

Volitve v Narodno skupščino, ki so razpisane na dan 11. septembra, bodo četrte po ujedinijenju. Prve volitve v konstituantno so se vršile 20. novembra 1920., druge volitve v Narodno skupščino 18. marca 1923., tretje, na katerih je bila izvoljena razpuščena Narodna skupščina, pa so bile 8. februarja 1925. Konstituenta je obstojala iz 419 poslancev, Narodna skupščina iz leta 1925. pa iz 315 poslancev. Po določbah zakona o volitvi narodnih poslancev ima državni odbor določiti na podlagi statističnih podatkov, koliko poslancev voli posamezno volilno okrožje. Po volilnem zakonu voli vsako okrožje toliko poslancev, kolikor jih odpade nanj po številu prebivalcev iz ljudskega štetja leta 1910. Na vsakih 40.000 prebivalcev se voli en poslanec. Ako je preostanek večji od 25.000, dobi okrožje še enega poslanca. — V Sloveniji imamo dve volilni okrožji, prvo obsega področje okrožnih sodišč v Mariboru in Celju, drugo pa področje deželnega sodišča v Ljubljani ter okrožnega sodišča v Novem mestu. Medjimurje tvori volilno okrožje skupno z varaždinsko županijo. Pri zadnjih volitvah je bila razdelitev poslanskih mandatov po posameznih pokrajinah naslednja: Srbija 73, Južna Srbija 43, Črna gora 7, Vojvodina 34, Bosna in Hercegovina 48, Dalmacija 16, Hrvatska 68, Slovenija 26. — Volilno pravico ima vsak državljan, ki je bil do sestave volilnih imenikov 21 let star. Izvzeti so vojaki in osebe, ki so zaradi kazni izgubile državljanstvo, ki so v konkurzu ali pod kurateljo. Poslanec more biti vsak državljan, star 30 let, ki govori, piše in čita službeni jezik. Izvzeti so državni dobavitelji in podjetniki. Kandidatne liste se morajo predložiti sodišču prve stopnje v potrdilo v času od početka 65 dni do konca 74 dni po ukazu o razpisu volitev.

Pomorska razorožitvena konferenca je bila otvorjena v Ženevi. Sklicana je bila na inicijativo Zedinjenih držav. Na konferenci so zastopane: Anglija, Amerika, Japonska, Italija in Francija. Po ameriškem predlogu naj bi znašalo razmerje med mornaricami Amerike, Anglije in Japonske 5 : 5 : 3. Politični krogi sodijo zelo pesimistično o realnem uspehu konference.

Prizadevanja za mirno likvidacijo spora z Albanijo. Med Italijo, Francijo in Anglijo je dosežen

sporazum glede rešitve spora med Jugoslavijo in Albanijo. Sprejeta je formula, po kateri naj bi albanska vlada takoj izpustila aretiranega tola mača Djuraškovića, dočim naj bi jugoslovska vlada ublažila ton svoje note, ki jo je izročila tiranski vladi. Poslaniki navedenih treh velesil so dobili nalog, da istočasno intervenirajo skupno v prijateljskem duhu v Beogradu in Tirani.

Novo bolgarsko sobranje je bilo otvorjeno s prestolnim govorom kralja Borisa. Govorec o zu-

nanji politiki je kralj poudaril, da bo bolgarski narod iskal sodelovanja z vsemi sosedi in ostalimi državami v duhu miroljubne politike. Med čitanjem prestolnega govora je vzkliknil vodja socialnih demokratov v trenutku, ko je kralj naglasil, da so bile zadnje volitve svobodne: «To ni res, Veličanstvo! Ves bolgarski narod je ozlovoljen zaradi nasilja pri zadnjih volitvah!» Medklic je med vladnimi strankami povzročil veliko zmešnjavo in razburjenje.

Občinske volitve v Zagorju.

Zagorje, 23. junija.

V nedeljo dne 26. t. m. se bodo vršile občinske volitve v Zagorju. Volilci se zavedajo velike važnosti volitev in se zato vrši živahna agitacija na vseh straneh.

Narodno delavstvo je vložilo svojo samostojno kandidatno listo, na kateri nastopajo kot kandidati gotovo najuglednejši in najagilnejši občani, tovariši rudarji in nameščenci.

Če premotimo delovanje bivših občinskih odborov, moramo reči, da niso bili popolnoma kos svoji nalogi in prav posebno za rudarje niso napravili onega, kar se je pričakovalo. Iz raznih političnih vzrokov delo v bivših občinskih odborih ni bilo uspešno. Edino vodovod je večja občinska naprava, katero smo dobili od bivšega občinskega odbora, in to prav ob dvanajsti uri. Zdrave in pitne vode smo bili kar najbolj potrebni. Leta in leta smo morali uporabljati na vse mogoče načine vodo iz okužene Medije Kotredešce. Sicer se marsikaj govori o izpeljavi in o stroških za vodovod. Večina pa je mnenja, da je za vse nedostatke kriva Trboveljska premogokopna družba, ki razpolaga z veliko gospodarsko nadmočjo, na podlagi katere je tako rekoč vsilila svoje predloge pri gradbi vodovoda, seveda na škodo delavstva.

Narodno delavstvo bo v bodočem občinskem odboru nastopalo samostojno in z lastnim programom, ki je obširen in ki zahteva za svojo izvedbo tudi moze na pravem mestu. Predvsem bodo zastopniki narodnega delavstva s prepričevalno besedo in resnim delom zastopali interese rudarjev, katerim se danes gode največje krivice. Občina bo morala najti pota in sredstva, da zaščiti svoje občane pred gospodarskim in socialnim bičem tujega mogočnika. Trboveljska premogokopna družba ne nastopa brezobzirno samo napram svojim uslužbencem, ampak nima prav nobenega srca tudi za male obrtnike in kmete. Kdo je sedaj bolj poklican, kakor ravno občinska uprava, da najodločneje štiti gospodarsko in socialno zapostavljene občane.

Občina je dolžna, da pritisne na Trboveljsko premogokopno družbo, da zida za svoje uslužbenec stanovanja. Rudarji silno trpe zaradi stanovanjske mizerije. Rodbine s petimi in še več člani so primorani bivati v par kvadratnih metrov velikih sobicah, ki morajo biti obenem za spalnico in kuhinjo. Ni čuda, da rudarske rodbine v nezdravih stanovanjskih prostorih bolehalo in da se zanese med otroke že v najuglednejši mladosti kal boleznim. V nezdravih stanovanjih je velika nevarnost epidemije kužnih boleznim, med katerimi prav posebno razsaja tuberkuloza. Žalibog, da nimamo v Zagorju nobenega ambulatorija, kjer bi oddali v zdravniško oskrbo one bolnike, ki so najbolj akutno bolni za nalezljivimi boleznimi. Svoje zadnje dni življenja morajo preživeti v stisnjenih stanovanjskih prostorih, kjer je nevarnost okužbe ostalih družinskih članov kar največja. Tudi bolnice nima Zagorje, čeravno bi bila silno potrebna.

Po vseh cestah se steka nesnaga tako, da v poletnih dneh ne smeš na cesto, da se ne zadušiš od smrada, ki prihaja od mlakuž. Kanalizacije

Zagorje ne pozna, čeravno je to prvi korak za doseg ugodnih zdravstvenih razmer. Poleg ureditve kanalizacije je nujno potrebno, da se za poletje uredi v Zagorju kopališče.

O javnih cestah in potih bi bilo odveč govoriti. Žalostna je resnica, da imajo kmečke občine boljše in lepše ceste, kot pa zagorska občina, ki je v mnogo boljšem gmotnem položaju. Tudi regulacijski načrt bi si morala umisliti zagorska občina. V zadnjih letih se je veliko zidalo in obeta se, da se bo tudi v bodoče. Ako hočemo, da bo imelo Zagorje prijetno zunanje lice, je neobhodno potrebno, da se pri zidanju ozira na smoten načrt, da ne bo vse zgneteno in zmašeno na kup, kot bi vetrovi znesli hiše skupaj.

Šolskemu vprašanju bo posvečati največjo pažnjo. V interesu otrok in staršev ter učiteljstva je, da se premišljeno uredi osnovno šolstvo. Skoraj nemogoča je danes točna evidenca dece, ki obiskuje pouk na treh straneh in poleg tega še v neprimernih, majhnih, temnih in mrzlih prostorih. Trboveljska premogokopna družba se najbolj upira ureditvi šolskega vprašanja. Vsakomur je jasno, zakaj! Trboveljski je ljubše, če ima ne-inteligenčne delavce, ker se take lažje izrablja kakor pa izšolane. Novi občinski odbor bo moral takoj prijeti z zgradbo meščanske šole. Občina Zagorje je edina izmed večjih občin, ki še ni deležna koristi meščanske šole. Stavbišče za meščansko šolo se je kupilo za ogromno vsoto denarja. Ta denar leži danes brez obresti v svetu, na katerem zraste vsako leto komaj par centov krompirja in nekaj glav zelja. Brez dvoma ni to pametno in vzorno gospodarstvo.

Z vso brezobzirnostjo je Trboveljska zabranila revnim slojem pobiranje odpadkov premoga ob Savi. Penzionisti in drugi občinski reveži so si tamkaj z največjim trudom nabrali vsaj za silo kurjave. Toda družba jim ni privoščila te ugodnosti. Občinski odbor se bo moral zavzeti za to, da se ti odpadki premoga dajo na razpolago revežem.

Na vino in žganje je občina naložila velikanske doklade in s tem neprimerno obdavčila revnega konsumenta. Nasprotno so pa doklade na dohodnino razmeroma majhne in ima Trboveljska, kot najmočnejši davkoplačevalec, zopet dobiček. Zahtevamo, da se dohodnina zviša, a doklada na vino zniža.

Kakor je razvidno, čakajo bodoči občinski odbor velike naloge. Občinarji morajo zato dobro premisliti, koga odpošljejo v občinski odbor. Mislimo, da so minuli časi, ko so ljudje še verjeli in nasedali lepim frazam marksistov in klerikalcev, katerih javno udejstvovanje se je vedno končalo tako, da so s političnimi štrajki spravljal rudarje v še večjo bedo. Edino kandidatna lista narodnega delavstva predstavlja pri sedanjih volitvah odlične zastopnike delavstva in nameščencev, od katerih s polno upravičenostjo lahko pričakujemo, da bodo vršili svojo nalogo v občinskem odboru pametno in v korist vseh občanov.

Vsi zavedni delavci in nameščenci bodo na dan 26. t. m. volili listo narodnega delavstva, katere predstavnik je tovariš Vinko Sedlar.

Naša skrinjica je prva!

Tovariši v Zagorju! V nedeljo dne 26. junija vsi na volišče! Skrinjica Narodno-delavske liste je prva!

Narodno-strokovna zveza.

Delavska prenočišča.

Zelo važno socijalno vprašanje je ono o delavskih prenočiščih. Danes govoriti pri nas o zdravih, higijenskih in modernih delavskih prenočiščih, je odveč, ker takih menda najdemo prav redko in še o teh bi se glede gori navedenih treh lastnosti dalo mnogo govoriti. Poglejmo samo ugotovitve inspekcij dela o tem vprašanju, pa bomo videli, kakšna prenočišča imajo naši delavci in kje stanujejo in spijo.

Ljubljanska inspekcija dela pravi n. pr. v svojem letošnjem poročilu: «Neodgovarjajoči stanovanjski prostori so se ugotovili v večji meri kot lani; predvsem velja to za malo obrt, ponajveč pri mizarjih, krojačih, pekih, čevljarjih itd. Razmere se od lanskega leta niso zboljšale, še vedno služi za redno ležišče vajencev delavnica, hlev, senik ali kaka druga luknja v hiši. V enem primeru se je ugotovilo, da služi za spalnico celo kotlarnica. Ponovne intervencije niso imele uspeha, tudi globe ne.» Inspekcija dela obljublja v nadaljnjem odstavku, da bo segla po najskrajnejšem sredstvu. Res je žalostno, da nimajo ljudje niti toliko socijalnega čuta, da bi poskrbeli vajencu, ki dela gotovo nad deset ur prav trdo, lepo in snažno prenočišče, temveč mora po delu spati v hlevu, na seniku ali v kotlarnici. Tu so najenergičnejše mere res potrebne. Takim ljudem je odvzeti pravico do vajencev ali pa obrtno dovoljenje vse dotlej, da preskrbe svojim vajencem ali delavcem snažno in človeško stanovanje.

Razen ljubljanske inspekcije dela ni nobena druga podrobneje poročala o tem poglavju. Prepričani pa smo lahko, da je povsod enako, če ne morda še slabše. Z mirno vestjo lahko podčrtamo, da nimajo danes ne vajenci in ne delavci vsem pogojem odgovarjajoča prenočišča in stanovanja. Pogledati je treba le nekoliko pobližje delavske hiše, pa imamo takoj pred seboj sliko pomanjkljivega skrbstva glede tega, za življenje tako perečega vprašanja. Delavcu dajte, kar mu gre!

★

Vsem podružnicam! Tajništvo prosi vse one podružnice, ki nameravajo imeti v kratkem svoje članske sestanke, naj jih skličejo še tekom tega meseca ali prve dni julija, ker bo pozneje težko ugoditi željam po govorniku zaradi letnih dopustov. Podružnice naj to vpoštevajo in se po tem ravnaajo. Podružnice prosimo, naj opozore blagajnike, da bomo z naslednjo številko ustavili list vsem onim, ki ne bodo v seznamih navedeni, da so plačali članarino. Blagajniki naj torej takoj poberejo pri vseh članarino in jo tudi odpošljejo centrali. V tem oziru naj vlada red in točnost, da ne bo pozneje med člani nejevolje, ako se jim ustavi list.

Izkaznice za velesejem se dobijo tudi pri tajništvu Narodno-strokovne zveze. Priporočamo vsem našim podružnicam, članom in prijateljem, da posetijo letošnji velesejem in kupijo permanentno izkaznico pri nas. Izkaznica velja le 30 dinarjev in je veljavna za polovično vožnjo in stalni obisk velesejma. Naročila za izkaznice sprejema tajništvo v Narodnem domu, prtiličje desno, in vse naše podružnice.

Opozorilo! Ker se baje izdaja odpuščeni časni tajnik Ivan Poženel še vedno za našega tajnika, opozarjamo, da imenovani ni več v naši službi in nima pravice, nastopati v našem imenu, posebno pa ne pobirati kake prispevke ali darila. — Izvrševalni odbor Narodno-strokovne zveze v Ljubljani.

ČRNA. Naša podružnica je imela dne 16. t. m. ob desetih dopoldne v gostilni Krautberger svoj članski sestanek, na katerem je poročal tajnik tov. Tumpej iz Maribora. Na sestanku smo obrav-

navali položaj delavstva in različna društvena vprašanja. Odbor si je postavil za nalogo, razširiti organizacijo, ki edina ima resen namen pomagati delavstvu.

MEŽICA. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Mežici je imela dne 16. junija t. l. ob 1. uri popoldne v gostilni Stopar svoj redni članski sestanek, na katerem je poročal o delavskem položaju okrožni tajnik tov. Tumpej. Njegovo poročilo so vzeli zborovalci z odobravanjem na znanje in so se na podlagi poročila napravili potrebni sklepi.

PREVALJE. Tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze je imela na praznik 16. t. m. ob petih popoldne v gostilni Ahac svoj redni sestanek, na katerem je poročal okrožni tajnik tovariš Tumpej iz Maribora. Razpravljalo se je o mizerem položaju delavstva in so se storili potrebni sklepi za ojačenje naših vrst. Delavstvo samo uvideva, da je le v močni organizaciji spas.

SLADKI VRH. V nedeljo dne 26. t. m. se bo vršil članski sestanek NSZ ob 1. uri popoldne pri posestniku Doklu v Zgornji Velki pri Sladkem vrhu. Na sestanku poroča okrožni tajnik tovariš Tumpej in je dolžnost vseh članov, da se udeležijo sestanka v kar največjem številu. Pridite vsi, ker so časi prav resni. Pripravljamo se za nadaljnje boje. Vsi in vse na sestanek!

JESENICE. Ker se nudi našemu jeseniškemu delavstvu, da si ogleda ljubljanski velesejem, sporočamo, da si lahko nabavi izkaznico za 30 dinarjev, ki daje upravičenost do polovične vožnje in vstop na sejmišče ob vsakem času, pri tajništvu NSZ na Jesenicah. Uradne ure vsak dan od 6. do 8. ure zvečer v gostilni g. Bokala.

PTUJ. V nedeljo 19. t. m. se je vršil v Ptuj izreden občni zbor podružnice Narodno-strokovne zveze, na katerem se je izvolil nov odbor. Po poročilu strokovnega tajnika tov. Kravosa o splošnem položaju delavstva in o razmerah v ptujski podružnici se je soglasno izvolil naslednji odbor: predsednik Anton Medved; podpredsednik Josip Senčar; tajnik Miha Hercog; blagajničarka Milka Mojzerova; odborniki: Ivan Brumen, Viktor Gluhak, Alojzij Breclj, Roza Svenškova, Olga Mojzerova, Rudolf Peric in Franc Mesarič; preglednika računov Vinko Šerona in Anton Blažek. Po volitvah je okrožni tajnik tov. Tumpej poročal o položaju delavstva na Štajerskem. Novoizvoljeni odbor je še isti dan popoldne imel svojo sejo, kateri je prisostvoval tudi tov. Kravos in na kateri so se napravili za podružnico zelo važni sklepi.

STARE FUŽINE / PRI BOHINJU. Narodno-strokovna zveza bo priredila za napredno delavstvo Starih Fužin in okolice na dan 29. junija t. l. (praznik sv. Petra in Pavla) ob treh popoldne v prostorih gostilne Gašperin, po domače «pri Mihovecu», sestanek, na katerem bo strokovni tajnik poročal o položaju delavstva in važnosti strokovne organizacije. Napredno delavstvo Starih Fužin si bo ustanovilo svojo posebno podružnico, ker se zaveda, da je le v organizaciji spas. Vabimo vse delavstvo Starih Fužin, da se tega važnega sestanka udeleži v velikem številu.

LOGATEC. Tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze je imela v četrtek 23. t. m. svoj članski sestanek, na katerem je obširno poročal strokovni tajnik Kravos. Seznanil nas je z obupnim položajem delavstva in nas pozival, da svoje vrste ojačimo in razširimo. Na sestanku so se rešile tudi druge podružnične zadeve.

SREDNJA VAS PRI BOHINJU. Naša podružnica je imela v nedeljo dne 19. t. m. članski sestanek, na katerem se je razpravljalo o različnih podružničnih zadevah. Naši člani živijo naravnost v obupnih razmerah, katerim bo treba prej ko slej napraviti konec. Enkrat prihodnjič se bomo oglasili z daljšim dopisom o razmerah, ki vladajo pri nas.

ZAGORJE OB SAVI. V nedeljo dne 19. junija se je vršilo zanimivo javno predavanje tovariša dr. Bohinca o socialnih nalogah občinske uprave. Predavanje je bilo dobro obiskano in so tudi rasprotniki priznali, da ima NSZ najbolj točen program za delo v bodočem občinskem odboru. Po predavanju se je vršil članski sestanek, na katerem so se obravnavali predlogi glede priprav za občinske volitve. Sprejet je bil tudi program, katerega bo zastopal klub narodnega delavstva v občinskem odboru.

ST. PAVEL. Našemu članu tov. Zupančiču je koncem prejšnjega meseca umrla žena. Naša podružnica se je po lepem številu članstva udeležila pogreba in tudi nabrala znesek 300 Din za pogrebne stroške. Tovariš Zupančič se tem potom zahvaljuje za vse izraze sočutja ob tej bridki izgubi, posebno se zahvaljuje članstvu na lepi podpori. Šentpavelski delavci so še vedno pokazali, da se prijateljstvo najlepše izkazuje v nesreči.

LITJA. V nedeljo 26. t. m. priredi naša podružnica svojo prvo prireditve v korist brezposelnim in bolnim članom, ki se vrši ob treh popoldne v vseh prostorih restavracije «Na pošti». Vabimo vse člane in prijatelje ter vse okoliške podružnice, da se udeležijo te prireditve v čim večjem številu.

Zanimajte se za volilne imenike.

Popravki (reklamacije) volilnih imenikov (vpisi in izbrisi) se smejo za predstoječe volitve v Narodno skupščino zahtevati z vlogo (ali ustno) pri pristojnem županstvu ali pri pristojni okrožni (deželni) sodnji le še do 30. junija.

Vlogi mora biti pridejano potrdilo, da je možki, za katerega se zahteva vpis, do dne vložitve popravka (torej najdalje do 30. t. m.)

- 1.) dovršil 21. leto starosti;
- 2.) da je v dotični občini nastanjen že šest mesecev.

Aktivnim državnim uslužbencem (razen železničarjev) je treba le potrdilo, da so se do dne reklamacije nastanili v občini.

Umestno je priložiti tudi domovinski list. Potrdilo o starosti mora na zahtevo brezplačno in brez takse dati župnik, o bivanju pa županstvo (v večjih mestih policija). Namesto rojstnega lista zadošča tudi šolsko izpričevalo, delavska, poselska knjižica, vojaški dokument.

Vojaki, ki se vračajo po odslužitvi roka v svojo občino, se morajo takoj vpisati v imenik.

Kdo naj prav posebno pazi, da je vpisan v volilni imenik?

Pozor, mladi možje, ki do 29. t. m. dovršujete 21. leto! Mladenci, ki ste odslužili kaderski rok, pogledjte nemudoma, če ste vpisani. Ako ne, zahtevajte vpis. Vojaške listine zadoščajo za dokaz starosti in državljanstva, potrdilo, da ste bivali pred vojnim rokom in po vrnitvi v občini vsaj šest mesecev, pa vam dá županstvo.

Pozor, aktivni državni nameščenci, ki ste se do danes preselili v občino, da takoj zahtevate vpis.

Pozor, ostali možje, ki ste se preselili vsaj do 30. decembra 1926. v občino. Takoj, ko vam poteče šestmesečni rok po nastanitvi, zahtevajte potrdilo županstva o nastanitvi in vpis.

Pozor, Čehi, Rusi, Primorci-Jugosloveni, če pridenete, ako niste že naši državljani, potrdilo politične oblasti ali občine, da ste Slovani po plemenu in jeziku.

Tovariši! Pregledjte pri županstvu, kjer so razporejeni imeniki, ali ste vi in vaši znanci pravilno vpisani v imenik. Ako ne, reklamirajte takoj, ker čas za to je samo še par dni!

Tedenske vesti.

* **Sklicanje ljubljanske skupščine.** Predsednik ljubljanske oblasne skupščine namerava za prve dni meseca julija sklicati oblasno skupščino na krajše zasedanje. Skupščina ima izvesti predvsem revizijo in spremembo cestnega zakona, zlasti člena 22., ki se bo tako spremenil, da se tarifarično po posameznih cestnih odborih določijo prispevki oseb in podjetij, ki uporabljajo ceste. Uredilo se bo predvsem hitrejšo pobiranje cestnih prispevkov. Dalje bo skupščini predložen osnutek uredbe za ustanovitev Oblasne hranilnice. V razpravo bodo prišle tudi čestne doklade. Kakor se trdi, se bo uvedla nova 25odstotna oblasna cestna doklada.

* **Združenje slovenskih tabornikov** priredi svoje letošnje letno taborenje pri Sv. Ani nad Tržičem. Taborenje se bo vršilo od 12. julija do 1. avgusta. Združenje sprejema še vedno prijave novih članov, posebno takih, ki bi se radi udeležili letošnjega taborenja. Prijave sprejema starosta Vladimir Kravos, Ljubljana, Narodni dom, pritličje, desno, tajništvo NSZ. Letošnjega taborenja se udeležijo rodovi iz Ljubljane, Maribora, Ptuja, Hoč, Konjic, Pragerskega in Zidanega mosta. Hranarina za celodnevno oskrbo je določena za rumeno dobo (starost do 10 let) na 7:50 Din dnevno, za ostale tri dobe (preko 10 let) po 10 Din dnevno. Za taborenje se je prijavitelj najpozneje do 5. julija t. l. Na poznejše prijave se ne bo oziralo. — Združenje slovenskih tabornikov se udeleži letošnjega kongresa Saveza trezvene mladeži s tem, da je prevzelo vso rediteljsko službo in bo sodelovalo pri skautsko-gozdovniški sekciji.

* **Desetletnico višje obrtne šole v Ljubljani** obhajamo letos. Ustanovitev višje obrtne šole je bila po več kot 30letnem prizadevanju pridobljena v najviharnejših časih leta 1917. Proslava te obletnice se je te dni vršila v gostilniških prostorih «Zvezde».

* **Boni za 20odstotne odtegljaje in plačevanje davkov.** Pišejo nam: Klerikalno časopisje se je silno hvalilo, kako dobroto so nam priborili klerikalci, ker se bodo davki lahko plačevali z 20odstotnimi boni. Ta odredba pa je ostala samo na papirju in se ne izvršuje. Čas bi že bil, da se nekaj ukrene: ali naj se ti boni izplačajo ali pa naj se res sprejmejo pri plačevanju davkov.

* **Spomenik padlim vojakom šentpeterske fare v Ljubljani.** Pred cerkvijo sv. Petra v Ljubljani se je v nedeljo svečano odkril spomenik 326 padlim možem in fantom, faranom velike nad dvajset tisoč duš broječe šentpeterske župnije v Ljubljani.

* **Odkritje spomenika padlim vojakom bivšega mariborskega pešpolka.** Na Vidov dan 28. t. m. se bo vršilo v parku vojašnice vojvode Mišiča v Mariboru ob enajstih dopoldne slavnostno odkritje spomenika v koroških ofenzivah padlih junakov bivšega mariborskega pešpolka.

* **Gospodinjska šola v Šmihelu pri Novem mestu** bo pričela 5. septembra t. l. novo šolsko leto, ki bo trajalo do 1. aprila 1928. V njo se sprejmejo notranje in vnanje gojenke. Prošnje za sprejem je vložiti najpozneje do 15. avgusta 1927. pri vodstvu gospodinjske šole v Šmihelu (pošta Novo mesto), kjer se dobijo tudi vsa potrebna pojasnila glede preskrbnine itd. Prošnji, ki je kolka prosta, je priložiti krstni list in zadnje šolsko izpričevalo.

* **Novi zlatniki.** Narodna banka v Beogradu je prejela večjo množino novih zlatnikov, kovanih v Franciji. Zlatniki so bili poslani iz Pariza po morju na Sušak.

* **Letalski miting v Ljubljani.** V nedeljo dne 26. t. m. bo priredil ljubljanski Aero-klub velik letalski miting na vojaškem vežbališču med Mostami in Devico Marijo v Polju pri Ljubljani. Začetek ob štirih popoldne. Piloti domačini bodo iz-

vajali najdrznejše letalske umetnosti, skok s padobranom, vojne vaje, polet s potniki in drugo. Na lice mesta bosta priletela tudi inženjer Sondernayer in poročnik Bajdak z letalom, s katerim sta letela v Indijo. Pričakuje se ogromen obisk.

* **Izseljevanje v Kanado je ustavljeno.** Izseljeniški komisariat v Zagrebu objavlja, da je kanadska vlada za daljšo dobo ustavila doseljjevanje v Kanado.

* **Najdba rimskega spomenika v Ljubljani.** Pri polaganju pošnega kabla na Bleiweisovi cesti v Ljubljani so zadeli delavci na velik klesan kamen. Previdno so ga dvignili in takoj razbrali, da je star rimski spomenik. Zanimivo najdbo so prenesli v muzej.

* **Velika razcepljenost klerikalnih list v občinah kranjskega okraja.** Dne 24. julija se bodo vršile občinske volitve v vseh občinah kranjskega okraja razen v Sorici in Oslci. Prvi dan vlaganja kandidatnih list je bilo vložnih 30 list iz 13 občin. Značilna je to pot velika razcepljenost klerikalnih list. V Št. Juriju so vložene kar štiri, v Stražišču, Zalesovi in Cerkljah po 3, v Tržiču pa po 2 klerikalni listi. V veliki večini občin so se združili vsi naprednjaki na skupnih protiklerikalnih listah.

* **Svarilo lesnim trgovcem pred mednarodnim sleparjem.** V Ljubljani in po Sloveniji se pojavlja nevaren mednarodni slepar Artur Schlesinger. Pustolovec išče svoje žrtve najraje pri lesnih trgovcih. Izdaja se za zastopnika neke tvrdke ter kupuje les od naših trgovcev. Pri tem pa na zvit način izvablja od trgovcev večje vsote. Prevaril je nekatere lesne trgovce v Ljubljani in pred kratkim lesnega trgovca Rudolfa Kermavnerja v Spodnjem Dravogradu. Slepar je okoli 37 let star in elegantne postave.

* **Uredba o znižanju davka.** V generalni direkciji davkov pripravljajo uredbo o znižanju davkov. Uredba z veljavnostjo zakona bo v kratkem izdelana in bo veljavna, dokler ne bo stopil v veljavo novi davčni zakon.

* **Železniška proga Rogatec-Krapina.** Prometno ministristvo je razpisalo javno oddajo gradbenih del železniške proge Rogatec-Krapina. Stroški za gradnjo te proge so proračunani na 15.000.000 Din. Ta proga, ki bo tvorila novo vez med Slovenijo in Hrvaško, bo velikega pomena za gospodarske odnose med obema pokrajinama.

* **Ne hodite v Belgijo!** Iz Belgije nam pišejo, da tam ni več lahko dobiti dela in da razmere nikakor niso tako ugodne, kakor so opisane v nekem našem dopisu iz Belgije, ki smo ga nedavno priobčili.

* **Polom radičevcev v Skoplju.** Radičevci so napovedali, da bodo za skupščinske volitve postavili svoje kandidate v vsej državi od Maribora do Skoplja (Južna Srbija). V ta namen se je pripeljal pred nekaj dnevi radičevski voditelj Košutić s spremstvom v Skoplje. Čim je radičevsko odposlanstvo stopilo iz vlaka, je navalila na radičevce večja množica demonstrantov, ki so kričali: «Proč z izdajalci, proč z radičevci, ven iz Skoplja!» Več demonstrantov je bilo oboroženih s palicami, ki so začele padati po hrbtih došlih radičevcev, tako da so ti morali pobegniti. Red je napravilo šele došlo orožništvo. Ko so radičevci odhajali na vlak, so se demonstracije ponovile. Le odločnemu posredovanju policije se je zahvaliti, da ni prišlo do prelivanja krvi. Kakor je torej podoba, so radičevske kandidature v Skoplju odigrane.

* **Naprava za lovljenje cementnega prahu v trboveljski cementarni.** Zadnje mesece je Trboveljska premogokopna družba razširila svojo tvornico cementa v Trbovljah in je obenem montirala v cementarni napravo, ki električnim potom lovi

cementni prah, katerega je do sedaj odnašal veter po okolici, kar je bilo bližnjim posestnikom v kvar, družbi pa v precejšnjo zgubo.

* **Od roparja ranjena Jera Ažmanova okrevala.** Zrtev zadnjega roparskega napada v Ljubljani branjevka Ažmanova se sedaj nahaja izven vsake nevarnosti ter bo v kratkem zapustila bolnico.

* **Župnijsko gospodarsko poslopje v Št. Pavlu pri Preboldu zgorelo.** Pred več dnevi zvečer se je užgala stelja v župnijskem gospodarskem poslopju v Št. Pavlu pri Preboldu. Ogenj se je hitro razširil na vse poslopje in ga uppelil. Posrečilo se je rešiti konje in svinje, dočim je goveja živina vsa zgorela. Na pomoč došla gasilna društva so ogenj omejila. Sumi se, da je bil ogenj podtaknjen.

* **Rudarska nesreča.** 54letni rudar Tomaž Drolec je 16. t. m. delal v premogovniku v Hudi jami. Pri delu se je zrušila zemlja in ga pokopala pod seboj. Zlomilo mu je obe nogi. Prepeljali so ga v celjsko bolnico.

* **V apnici utonila.** V Poljanah pri Kresnicah je na Telovo padla dveletna hčerka železniškega delavca Mikuša v drugače prazno apnico, kjer je bila do 23 cm visoka voda. Deklica je utonila.

* **Vrelo mleko povzročilo smrt.** Stanko Pucelj, enajstletni posestnikov sin iz Kranja, je bil pripeljan v ljubljansko javno bolnico, ker je po nerodnosti zvrnil nase velik lonc vrelega mleka. Mleko je povzročilo težke opekline po životu, katerim je deček podlegel.

* **Modras je pihal 13letno Angelo Janežičevo,** ko je v gozdu v Podmeji pri Trbovljah nabirala borovnice. Oddali so jo v rudniško bolnico.

* **Avtomobilska nesreča v Spodnji Šiški.** Te dni je povozil blizu pivovarne «Union» v Spodnji šiški avtomobil, katerega je vozil lastnik Lenarčič iz Kranja, mladeniča Aleša Zalaznika. Kakor je podoba, je ponesrečeni Zalaznik deloma sam zakrivil nesrečo, ker je premalo pazil na avtomobil. Ponesrečenec bo okreval.

* **Samomor v Gotovljah.** Prejšnji teden se je v keramični tovarni v Gotovljah obesil 57letni kurjač tovarne Grabner. Dejanje je izvršil skoro gotovo v hipni zmedenosti.

* **Dolgoprstna družba pod ključem.** Iz Lahončaka pri Sv. Tomažu nam pišejo: Tukaj so odkrili tatinsko družbo, ki je kradla vse, kar ji je prišlo pod roke. Sedaj ji bodo postave dale razlikovati med mojim in tvojim. Ljudje bodo odslej lahko mirno spali, ker je ta nevarna družba pod ključem.

* **Poneverba na ptujskem magistratu.** Na ptujskem magistratu so prišli na sled veliki poneverbi. Gre za okrog 260.000 Din. Vso poneverbo je izvršil magistratni blagajnik Minoni na ta način, da je jemal že dolga leta iz blagajne v gotovini manjše zneske, in sicer po 1000 do največ 2000 Din. Minoni je pod ključem.

* **Drzen vlom pri belem dnevu.** Dne 10. t. m. je vlomil neznan tat v kočo Franca Kormanana na Kumnu pri Sv. Lovrencu blizu Maribora. Tat je po lestvi splezal v podstrešje in od tam v spodnje prostore, kjer je vzel žensko srebrno uro, 325 dinarjev v gotovini, en revolver in razne druge stvari. Vlomilcu so bile razmere v hiši nedvomno znane.

* **Smrtna nesreča pri obiranju črešenj.** V Zagradu pri Celju je na Telovo obirala črešenje 26letna Jožefa Klepova. Naenkrat se ji je zlomila veja in Klepova je padla na tla tako nesrečno, da si je zlomila križ in roko. Težko poškodovano so takoj prepeljali v celjsko javno bolnico, kjer je podlegla težkim poškodbam.

* **Novice iz Amerike.** Leta 1925. je bil v Clevelandu izvoljen prvi Slovenec v mestno zbornico, ki šteje 25 članov. Za letošnje volitve so tamošnji Slovenci v četrtem distriktu postavili kot svojega kandidata slovenskega zobozdravnika v Clevelandu dr. Mallyja, ki bo najbrž tudi izvoljen, ka-

kor je bil pred dvema letoma izvoljen v tretjem distriktu odvetnik dr. Mihelič, ki letos vnovič kandidira. Zavest naših tamkajšnjih ljudi je narasla tako, da je opravičeno upanje, da bosta pri letošnjih volitvah izvoljena oba slovenska kandidata dr. Mihelič in dr. Mally. — Umrla je v Clevelandu 29letna Terezija Kužnikova, rojena Zaleteleva, rodoin iz Ajdoveca na Dolenjskem. V Ameriko je prišla po vojni.

* **Strašna toča pri Sv. Tomažu blizu Ormoža.** Od Sv. Tomaža pri Ormožu nam pišejo: Dne 12. t. m. po tretji uri je bila po spodnjem delu fare strašna nevihta s točo, debelo spočetka kakor lešniki, proti koncu pa taka kot orehi. Po vaseh Sejancih, Seniku, Ključaroveih, Hranjigovcih in Lahonščaku je pobila skoro vse. Kar ni 12. maja vzel mraz, to nam je sedaj pobila toča. Bilo je toliko toče, da so jo našli ljudje še drugega dne ponekod v kupih. Tukajšnje ljudstvo obupuje. Lani je bila slaba letina zaradi deževja, letos pa, ko je vse kazalo na dober pridelek, nas obiskujejo hude ure. Nekaterim posestnikom bo občutno primanjkovalo živil, a denarja ni, da bi si lahko živež kupili. Zdaj naj pokažejo klerikalni poslanci, ki se tako radi bahajo, svojo moč in vpliv, da dosežejo od vlade kakšno pomoč za te nesrečnike.

* **Ponesrečil se pri vojakih.** Iz Hranjigovec pri Sv. Tomažu nam pišejo: V soboto 18. t. m. je prišel žalosten brzovav na družino Franca Krajnca, da je njihov sin Martin pri vojakih umrl za poškodbami, ki jih je dobil, ko je padel pri vežbanju s konja. Pokojnik je bil tih in pošten fant ter priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Žalujčim staršem, bratu in sestri naše sožalje!

Dopisi.

JAVORNIK-KOROŠKA BELA. V 23. številki «Domoljuba» se nekdo oglašja na dopis «Nove Prave» in prav po klerikalno razpravlja o gospodarjenju občinskega odbora, posebno še o klubu, ki ima v tem odboru večino. Pravi, da odklanja ta klub popravo župne cerkve. Dopisnik ve, da je to debela laž. Večinski klub je glasoval le proti zvišanju občinskih davkov, s sedanjim proračunom pa ni mislil na popravo cerkve, ker bi se s tem znatno prekoračil proračun. Dopisnik in njegov klub pa dobro vesta, da cerkvena oblast noče prevzeti odgovornosti za prekoračenje proračuna in kritje prekoračenih izdatkov. Dopisnik se sprašuje, kako bi izgledale hiše božje, če bi imeli svobodomisleci večino v odborih. Nas bi pa veselilo vedeti, kako bi se godilo delavcem, če bi vladali povsod klerikalci, ki so v zadnji klerikalni vladi pokazali vso svojo ljubezen do našega delavca. Govoriti slabo o sedanjem gospodarstvu občine, se pravi, govoriti neresnico. Tako vzornega gospodarstva pri nas že dolgo ni bilo kot je sedaj in da ima sedanja občinska večina zaupanje občanov, bodo pokazale prihodnje občinske volitve. Vse delavstvo in vsa napredna javnost ve, da je sedanja večina vsega zaupanja vredna in bodo zato vsi glasovi za «Napredno delovno listo», katere skrinjica je I. Stori te tedaj vsi svojo dolžnost in volite to listo ter onemogočite pri nas klerikalizem.

LITJA. To nedeljo bo v Litiji zopet veliko veselje. O tem govorijo že vse vasi daleč na okrog. Vsi se pripravljajo, da pohitijo v nedeljo 26. t. m. v Litijo, kjer bo ob 3. uri popoldne v vseh prostorih restavracije «Na pošti» velika veselica podružnice Narodno-strokovne zveze. Čisti dobicek je namenjen brezposelnim in bolnim članom. Za veselico se vrše velike priprave in bo spored prvovrsten. Godba, petje, ples, šaljive točke in mnogo drugega. Poskrbljeno je tudi za veliko gugalnico, ki bo zamenjala aeroplan. Za vrtoglave ni aeroplan, pač pa gugalnica. V nedeljo vsi v Litiji.

Pogovor o tem in onem.

Chamberlin, Levine in njuni ženi.

Karel Levine, lastnik tovarne, v kateri je bilo zgrajeno letalo, s katerim je drugi ameriški zračni junak Chamberlin preletel Atlantsko morje, je poleg Lindbergha in Chamberlina zaslovel s tem, da je v navadni obliki preletel Atlantsko morje. Njegovi roditelji so prišli pred 36 leti iz Vilne v Zedinjene države, kjer je bil Karel rojen. Kot enajstletni deček je dobil službo pri nekem farmerju. Več let je pomagal hlapec pastri in krmiti živino, pozneje je pa začel trgovati s staro železnino. Ker je bil zelo varčen, si je prihranil nekaj denarja, tako da je lahko pričel kupčijo na svojo roko. Kmalu je ustanovil lastno tovarno, ki mu je pripomogla do bogastva. Za avijatiko se je začel zanimati, ko se je seznanil z izdelovalcem letal Bellancom, ki mu je pripovedoval o svojih načrtih glede aeroplanov, na katerih bi bilo mogoče leteti brez presledka iz Amerike v Evropo. Od takrat je bila njegova edina želja, poleteti z aeroplanom iz Newyorka v Pariz ali London.

Ko je Chamberlin pripravljaval svoj polet, je Levine sklenil, poleteti z njim. Ne da bi obvestil o tem svojo ženo, je skrivaj napisal oporoko in več pisem, nanašajočih se na njegove rodbinske in poslovne zadeve. Samo Chamberlin je vedel, da namerava Levine poleteti z njim. Ko je skočil bogati ameriški žid v Chamberlinov aeroplan, je njegova žena od strahu skoro omedlela. Vsa obupana se je vrnila domov, kjer je našla na mizi možjevo pismo, v katerem jo Levine prosi odpuščanja in ji sporoča, da bo dosegel s poletom čez Atlantsko morje svoj življenjski ideal. Drugi dan se je žena že sprijaznila s smelim moževim čihom.

Chamberlinova žena je celo hotela spremljati svojega moža. Tik pred poletom pa je zbolela njena mati in zato je morala ostati doma. Na letališče je prišla blede in zelo nervozna. Z drhtečimi rokami je položila v kabino možjevega letala možjeve potrebščine. Chamberlin ima zelo rad pomaranče in zato mu je poiskala v Newyorku dvanajst najlepših.

Boj z medvedom.

V bližini Rogatice se je pojavil pred kratkim velik medved, ki je delal kmetom hude preglavice. Enemu je odnesel vola in ga razmesaril. Ko so ga zasledovali, jih je napadel celo, da so morali pobegniti.

Pred nekaj dnevi pa je kmet Andrija Došlo nevarnega kosmatinca vendarle užugal. Andrija je šel s svojo ženo na polje. Medtem se je žena za hip odstranila v bližnji gozd. Nenadoma je pretresel ozračje strašen krik. Mož je planil po koncu, zagrabil puško in pohitel v gozd, da pogleda, kaj se godi. Na svoje največje presenečenje je zagledal svojo ženo v objemu kosmatinca. Kot bi trenil, je pomeril in sprožil. Strel je zadel kosmatinca v glavo, vendar pa ga ni prehudu ranil. Z divjim renčanjem je žival spustila

ženo in se obrnila proti novemu napadalcu. Andrija ni imel več časa, da bi puško znova nabasal. Zato je zamahnil s prazno puško po kosmatinčevi glavi, toda medved je puško prestrelgel z gobcem in s svojimi silnimi zobmi zdobil.

Medved se je sedaj pognal proti Andriji in ga s strahovitim udarcem svoje težke šape podrl na tla. Andrija, ki velja za silno močnega moža, se je naglo pobral in prijel z desno roko kosmatinca za vrat ter ga pričel daviti, z levico pa je potegnul kratek nož in ga večkrat zasadil medvedu v prsa. Vnel se je boj na življene in smrt. Razdraženi medved je strahovito obdeloval Andrija s šapami ter mu strgal z desnega pleča vse meso.

V tem je prihitel na krik žene tudi neki sosed s puško ter ustrelil iz neposredne bližine kosmatinca naravnost v žrelo. Zver je nato omahnila in začela bežati. Po nekaj korakih pa se je zvrnila na tla, a tudi Andrijo so zapustile moči. Zaradi silnih ran in velike izgube krvi je izgubil zavest. Žena in sosed sta ga za silo obvezala, nato pa odnesla v bližnjo hišo, kjer so ga naložili na voz in odpeljali v bolnico.

★

× **Neresnična vest, da sta bila francoska prekomorska letalca Nungesser in Coli najdena v Kanadi.** Nedavno se je nenadoma razširila po svetu vest, da sta francoska letalca, ki sta izginila na poletu iz Pariza preko Atlantskega morja, da bi dospela v New York, še živa. Po tej vesti so jih baje našli v Kanadi. No, pa se je razveseljiva vest, žal, izkazala za neresnično. Kljub temu pa še vedno upajo v francoski javnosti, da se bosta oba letalca našla v kakšnem zapuščenem kraju Amerike ali pa na kakšnem otoku živa.

× **Odkritje velike množine človeških kosti v Dubrovniku.** V Dubrovniku so te dni razkopali cesto v bližini katoliške cerkve, kjer polagajo nove kanalske cevi. V neki globoki jami so našli delavci nekaj skupen grob. Strokovnjaki so mnenja, da gre za grobovje iz leta 1526, ko je razsajala v Dubrovniku kuga in pomorila skoro vse prebivalstvo tako, da žrtev niso mogli pokopavati v posamezne grobove, marveč so napravili skupne grobove, ki so jih zasuli, ko so bili napolnjeni. Drugi so zopet mnenja, da gre za žrtve iz bojev z roparji iz leta 1806, ko se je vnel v Dubrovniku pravo mesarsko klanje med domačini in roparskimi tolpmi, ki so z morja in s kopnega navalile na takrat cvetoče mesto. Na najdenih kosteh ni mogoče ugotoviti, kako dolgo že počivajo v zemlji. V zemlji so našli tudi nekaj starega denarja.

× **Avtomobil drvel brez šoferja.** V Londonu sta dva tatova ukradla avto in pobegnili z njim. Naenkrat sta opazila, da ju zasleduje policijski avto. Na nekem ovinku sta zato poskakala z voza, ne da bi ga ustavila, in avto je drvel brez krmilarja dalje. Zaletel se je na občestni hodnik in do smrti povozil staro ženo s tremi malimi otroki, nato pa se je razbil ob ziau neke hiše.

DENAR JE PRIPRAVLJEN KDO GA BO DOBIL?

Kdor bo brez srečke, gotovo ne. Oni, ki bodo kupili srečke, pa pridejo lahko do bogastva. Ker prihaja vsak dan mnogo pismenih vpraševanj, če je mogoče tudi še 1. julija kupiti srečke, poročamo vsem, ki nameravajo pristopiti v krog naših igralcev, da bomo srečke razpošiljali do 8. julija, tako, da lahko srečke naročijo tudi še po 1. juliju.

Da naročanje srečk poenostavimo, smo današnji številki vnovič priložili naročilne dopisnice, potom katerih lahko vsakdo takoj naroči srečke, tudi če bo denar šele prvega julija nakazal. Kdor pa že ima srečke, pa naj odda dopisnico svojim znancem ali prijateljem.

Zadružna hranilnica, r. z. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 19.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

Rešitelj v največji sili.

Gospa Miller se začudeno ozre, ko sliši odmev bližajočih se korakov. To vendar ne more biti bankir Alfred, ker so koraki tako odločni in glasni? Še bolj se pa začudi, ko takoj nato vstopi v sobico mož orjaške postave, zelo elegantno oblečen gospod, čigar drzen in neustrašen obraz ni bil nič kaj v skladu z njegovo po najnovjšem kroju izgotovljeno obleko.

Tujec se je le za hip ozrl na Mauda, ki je skoro nezavestna slonela na oknu, nato pa se je brez nadaljnega obrnil k ravnateljici, ki si nikakor ne more tolačiti nenavadnega obiska. Gospoda pozna sicer na videz. Zadnje večere je bil stalen gost v njenem lokalu ter je vedno plačal precej visok račun, kar seveda pozorni gospej ravnateljici ni ostalo neopaženo. Taka gosta, četudi je nenapovedan prišel v sobo, kajpak ne more tako osorno in neprijazno sprejeti, zato ga s sladkokislím smehljajem vpraša:

«Ah, spoštovani gospod, kaj želite, s čim vam morem biti na uslugo?»

«Z vami hočem govoriti,» odvrne kratko s poudarkom.

Gospa Miller je vsa iz sebe.

«Toda, gospod, tukaj se nahajate v moji zasebni sobi. Sedaj se razgovarjam z mlado damo.»

«Tako, res?» reče tujec, ki ni bil nihče drugi kot Jim, porogljivo. «To je vendar čudno, zasebna soba da je to, hahaha! No, prav natančno vem, da je ta lokal vinska soba, saj sem ravno predvčerajšnjim tukaj popil par steklenic res dobre črnine.»

Ravnateljica postaja vedno bolj divja in razburjena.

«Toda sedaj je zasebna soba,» zakriči vsa iz sebe, «ter vas nujno pozivam, da takoj odidete iz sobe.»

«Zares? No, jaz ostanem vseeno tukaj, ker sem že dokaj časa sledil zelo zanimivemu razgovoru, pa bi seveda tudi rad zvedel, kako bo končal.»

Gospa Miller postane od jeze blede kot zid.

«Gospod,» sikne vsa divja, «takoj se odstranite, ali pa — — —»

Jim stopi sedaj k nji. S svojo jekleno pestjo zgrabi zvodnico za roko ter jo močno strese, da pod pezo bolečin stoče.

«Le kričite,» dé Jim mirno, «morda s svojim vpitjem le privabite policijo. Prav rad bi ji povedal, na kak način se tukaj zvajajo uboge deklice v naročje pohotnim pustolovcem.»

Gospa ravnateljica je že odprla usta, da bi na vse grlo klicala na pomoč. Vendar pa ne spravi nobenega glasu iz sebe, videč, da tega moža ni z lahkoto ugnati, kajti če pokliče policijo, potem je z njenim zabaviščem pri kraju.

«Aha, vi ne kličete na pomoč?» reče Jim z zlobno zaničljivostjo. «Kajpak, potem bi vam prav tesna predla, če vam bi bilo treba dokazovati, kako je sploh mogoče, da naj uboga pevka, ki zasluži mesečno sto mark, po nekaj dnevih, odkar je nastopila službo, plača 870 mark za obleke. To je vsekakor že velika umetnost, katere nobena poštna deklica ni zmožna. Ta mlada dama je za vašo sramotno kupčijo mnogo pre-dobra, ali me razumete?»

Maudi se vse skupaj zdi kot da sanja.

«Gospod,» zakriči gospa Miller, tresoč se od jeze in iz strahu, «zadeva, o kateri se razgovarjam z damo, je popolnoma zasebnega značaja, v katero se nima nihče vmešavati.»

«Jaz vam pa pravim, da se bo policija prav zelo zanimala zanjo. Sploh pa tukaj napravim konec temu sramotnemu prizoru, poklical bom semkaj policijskega komisarja. Kar se je tukaj govorilo, sem vse slišal, gospodična more moje navedbe potrditi, in to zadošča.»

Jim se obrne k vratom. Tedaj pa skoči za njim gospa ravnateljica in ga prime za roko.

«Gospod,» zavpije vsa iz sebe, «ali me hočete uničiti?»

«Seveda, z največjim veseljem. Celo v veliko zadoščenje mi je, da sem enkrat odkril tako gnusno gnezdo.»

Drznost in nesramnost, s katero je zvodnica nastopala proti tujemu možu, je sedaj namah pri kraju, kajti, če dozdevno boljšim krogom pripadajoči gost res svojo grožnjo izvrši, če pridejo njeni zloglasni kontrakti v roke policiji, potem je uničena, takoj ji odvzamejo licenco za varijete, kajti jasno je, da ne bi smela od uboge deklice, ki razen nizke mesečne plače nima nobenih drugih dohodkov, zahtevati tako visoke vsote. Njeno postopanje napram Maudi je v direktnem nasprotju z določili zakona. K temu pride pa še ugotovitev, da oblačila niti petino tega niso vredna, kar je navedeno v računu. Zadeva glede tvrdke, ki sili k takojšnjemu plačilu, je namreč navadna izmišljotina, ker je dala ravnateljica vsa oblačila vedno izgotoviti v lastni režiji ter jih je imela vedno večje število v zalogi.

Vrh tega je tuji gospod slišal njen razgovor, njegova izpoved, katero bi deklica brez dvoma potrdila, bi imela zanjo pri zaslišanju na sodišču prav neprijetne posledice.

Jim nepremično opazuje zvodnico, njegovim bistrim očem ne uide, da jo že navdaja strah in bojazen. Hladnokrvno potegne sedaj Jim denarnico iz žepa.

«Takoj boste razdrli pogodbo,» reče mirno ravnateljici. «Kakor sem zvedel, je gospodična tukaj nastopala kot pevka pol meseca. Domnevam, da je dobila svojo plačo za en mesec v naprej. Koliko je znašala plača?»

Gospa Miller molči.

«Dobro. Čez pol ure boste odgovorili na policiji,» odvrne Jim ter se zopet obrne k vratom.

Gospa ravnateljica plane za njim.

«Počakajte, stojte, gospod, za božjo voljo, saj vam hočem povedati. Osemdeset mark je dama prejela od mene.»

Jim se zopet vrne.

«Tako, tako,» meni hladnokrvno. «Tukaj imate štirideset mark, to je za drugo polovico meseca, gospodična ne bo več nastopila na vašem odru.»

Sedaj se z opotekajočimi koraki približa Maud.

«Gospod,» šepetajo njene ustnice z ugašujočim glasom, «ne maram, da kdo za mene plača, nočem pod nobenim pogojem!»

Jim se sočutno ozre v opotekajočo se deklico.

«Gospodična, v to malenkost boste že morali privoliti,» reče Jim resno, «oseba, ki vas hoče rešiti tega suženjstva, ne zahteva ničesar za svojo pomoč. Da, mislim celo, da te osebe, po katere naročili to storim, sploh nikdar videli ne boste. Jaz se nahajam tukaj edinole, ker mi je tako ukazano, in imam strog nalog, da vas rešim iz kraja, kjer vam preti sramota, pogin.»

Maud bolešno zakriči ter se opoteče k steni, kjer se vsa tresoč nasloni.

«Sedaj pa le hitro,» reče Jim ravnateljici, «nimam mnogo časa, da bi ga izgubljal za ljudi vaše vrste. Kaj pa so vredna ta penasta oblačila? Znati hočem resnico, sicer pustim oblačila sodnijsko ceniti. Sicer mi pa lahko,» pristavi zaničljivo, «pokažete račun vaše velike tvrdke, ki je dobavila ta oblačila.»

Gospa Miller bi bila nadležneža najraje zadavila. Še enkrat razmišlja, če bi ne bilo vendar najbolje, da pokliče svoje natakarije. Toda to misel vselej opusti pri misli na mogoče posledice.

«Oblačila še lahko uporabim,» reče po daljšem molku, «toda tristo mark moram dobiti odškodnine; bila so popolnoma nova.»

Malomarno vrže Jim nekaj bankovcev na mizo.

«Tukaj imate denar,» reče zaničljivo, «dasi še vedno več kot preveč. Preden pa denar spravite, hočem imeti pogodbo, katero je mlada dama podpisala.»

«Nikdar!» zakriči ravnateljica.

«Oho! Le trenutek še potrpite, takoj napravim konec vaši komediji.»

Gospa Miller je sedaj docela zgubila razum. Pogodbe ni hotela izročiti, zavedajoč se, da bi jo tujec takoj izročil policiji. Kot besna plane k zvoncu. Rezko odmeva njegov glas, znamenje, da naj takoj pridejo k njej natakariji — zamorci. (Dalje prih.)

Zabavni kotiček.

Krepak odgovor vsiljivcu.

Gospod: Če se ne motim, dražestna gospodična, sem nekje že videl vaš obraz.»

Gospodična: «Prav mogoče, saj ga nosim že dolgo časa s seboj...»

Namignil mu je.

Jaka (ki ima hudo ženo): «Kaj praviš, ali ima mož pravico odpirati ženina pisma?»

Matija: «Pravico že, toda najbrže ne poguma...»

Nič ji ni prav.

Evstahij, mirna in tiha dušica, je imel prepirljivo ženo, ki je vselej morala imeti zadnje besedo. Ko ga je nekoč oštevala vpricho prijatelja, je dejal mož: «Nič se ne kregaj, nič, ljuba moja, saj dobro vem, da imam najboljšo ženo na svetu.»

«Hudiča imaš, ne pa najboljšo ženo!» se je zadrlo razjarjeno bitje nežnega spola.

Stroški za pogreb.

Miklavž Copatar po pogrebu svoje žene: «Gospod župnik, stroške pogreba bi rad poravnal.»

Župnik: «Vem, vem, da vam je šlo zadnje čase zelo slabo, zato vam ne bom nič računat.» Copatar: «Tedaj vam pa Bog povrni tisočkrat.»

Nato se je podal Miklavž Copatar k organistu: «Gospod organist, rad bi plačal pogreb za svojo ženo. Koliko sem dolžan?»

Organist: «Saj veste, da vselej polovico tega, kar se plača gospodu župniku.»

Copatar: «Torej naj vam Bog petstokrat povrne vašo dobroto!»

Nista eno telo.

Sodnik: «Zakaj ne živite v ljubezni s svojo ženo. Kaj ne veste, da sta mož in žena eno telo?»

Matija: «Gospod sodnik, to pa že ni res. Če mene v gostilni pretepaio, se moja žena smeje; če potem pretepa jo, prav nič ne čutim bolečin...»

Neprimeren vzklík.

Starček je ležal na smrtni postelji. Pri umirajočem je bil samo njegov sin, ki mu ni bilo nič kaj prijetno pri srcu, ker ni bilo nikogar drugega zraven. Ves nejevoljen je torej vzklíknil: «Oče umirajo, a nobenega hudiča ni blizu!»

Nič jima ne manjka.

Prvi prijatelj: «Kako živiš s svojo ženo?»

Drugi prijatelj: «Prav dobro! Ona meče vame lonce, ponve in vse, karkoli ji pride pod roko. Ako me zadene, se veseli ona, če pa ne, se veselim jaz. Na ta način sva oba zadovoljna...»

Jasen odgovor.

Meščan Solzislav Dolgočasnik je prišel v zapuščen kraj, kjer ni bilo niti kinematografa, niti javne knjižnice. Baš je močno deževalo in Solzislav se ni vedel kam dati, pa je vprašal domačina: «Kaj pa počenjate pri vas, kadar dežuje?»

Domačin: «Počakamo, da neha...»

Kdor zna ceniti dobro obutev
kupi je le

„DOKO“ čevlje

ki so gotovo najtrpežnejši in najcenejši v deželi.
Dobijo se samo v trgovini „DOKO“

Iv. Čarman, Ljubljana
Prešernova ulica št. 9, dvorišče.